Context și metodologie: În iulie 2023, Oficiul ONU pentru Drepturile Omului în Moldova a început monitorizarea protecției ca parte a unui proiect finanțat de Protecția Civilă și Ajutorul Umanitar al Uniunii Europene (DG-ECHO). Oficiul ONU pentru Drepturile Omului se concentrează pe identificarea sistematică a celor care sunt mai expuși riscului de probleme privind protecția și de încălcări ale drepturilor omului. Metodologia Oficiului ONU pentru Drepturile Omului constă în efectuarea de interviuri individuale cu refugiați din Ucraina și membri ai comunității gazdă. Respondenții sunt contactați prin comunicarea cu ONG-uri internaționale și naționale și OSC-uri locale care lucrează cu refugiați din Ucraina, inclusiv cu grupurile cele mai marginalizate, pe ambele maluri ale râului Nistru. Pentru a asigura o acoperire geografică largă, în fiecare lună interviurile sunt realizate în regiunile de nord, centru și sud ale Moldovei, inclusiv în regiunea transnistreană. Deoarece distribuția localităților se modifică de la o lună la alta, este posibil să nu fie întotdeauna posibilă compararea datelor între diferitele runde de colectare a datelor. Prin urmare, este posibil ca datele să nu fie întotdeauna reprezentative pentru întreaga populație de refugiați. În plus, datele reflectă raportarea proprie a respondenților. Analiza prezentată în această Fișă informativă se referă la respondenții colectării datelor timp de cinci luni. Din vara anului 2024, Oficiul ONU pentru Drepturile Omului a început monitorizarea protecției în Centrele de Cazare pentru Refugiați (RAC) acreditive și non-acreditive, care explică variațiile condițiilor de locuit comparativ cu perioada anterioară de colectare a datelor. Oficiul ONU pentru Drepturile Omului analizează datele, luând în considerare cadrul juridic existent și informațiile contextuale.

PROFILUL RESPONDENȚILOR

Între august și noiembrie 2024, **Oficiul ONU pentru Drepturile Omului a realizat interviuri cu 491 de refugiați din Ucraina care locuiesc în Moldova**, dintre care 80 % erau femei. Majoritatea respondenților aveau vârste cuprinse între 30-49 de ani (40 %) și 60+ (36 %). 477 de respondenți sunt cetățeni ucraineni, cu 5 cetățeni din țări terțe din Rusia și 1 din Belarus, 4 respondenți au dublă cetățenie ucraineană și rusă, 1 respondent s-a declarat apatrid, iar 3 respondenți au refuzat să își dezvăluie naționalitatea. La nivel regional, 80 % dintre respondenți locuiau pe malul drept al Nistrului, iar 20 % pe malul stâng. Condițiile de locuit au variat semnificativ între cele două maluri ale râului Nistru. 44% dintre refugiații intervievați au închiriat locuințe private, 28% au locuit în Centre de Cazare pentru Refugiați (RAC), iar 17% au fost găzduiți de rude sau prieteni. Mai mult de jumătate dintre refugiații romi autoidentificați au fost cazați în RAC-uri. În ceea ce privește componența familiei, un sfert dintre respondenți s-au mutat singuri în Moldova, indiferent de locul lor de reședință. Cu toate acestea, mai mult de jumătate s-au mutat împreună cu copiii sau nepoții, evidențiind numărul semnificativ de familii în rândul populației de refugiați.

Distribuția respondenților pe grupe de vârstă și sexe:

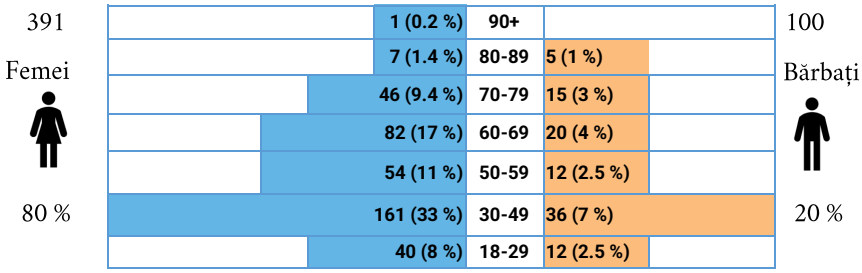

Distribuția respondenților pe regiuni:

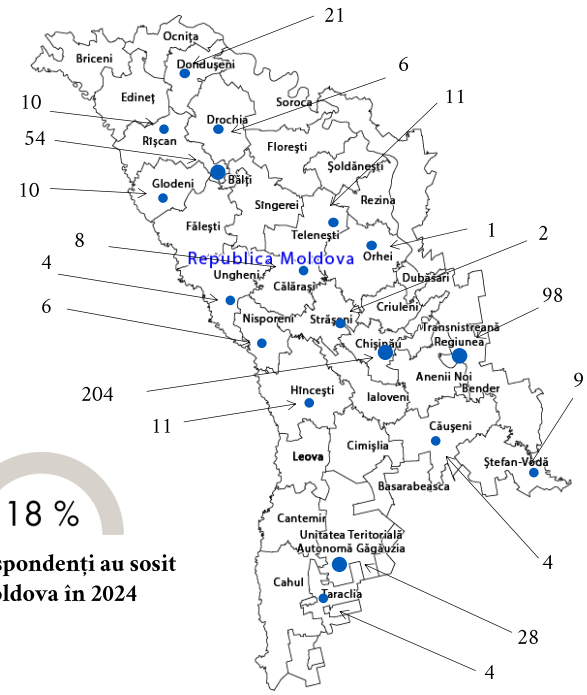

Distribuția respondenților în funcție de tipuri de cazare:

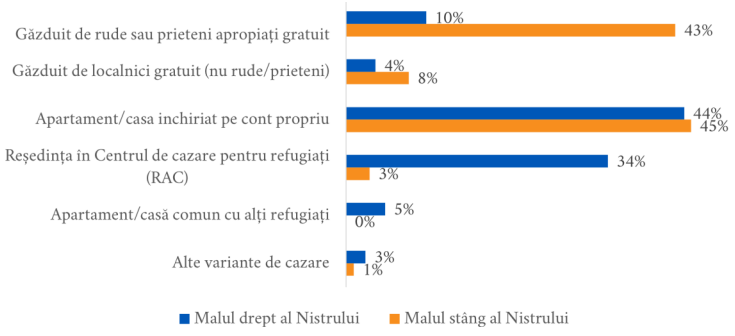

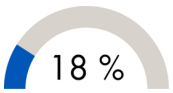

dintre respondenți au sosit în Moldova în 2024

Distribuția respondenților în funcție de autoidentificarea etnică:

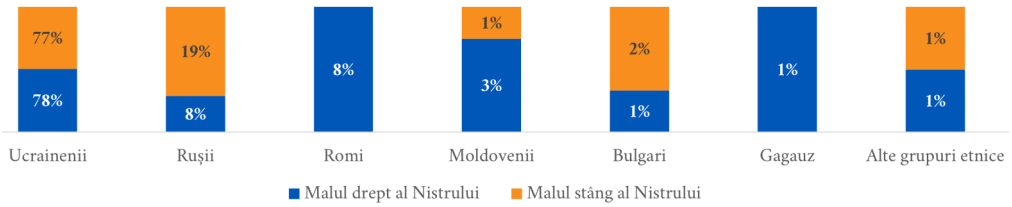

dintre respondenți au indicat limba română ca fiind una dintre limbile vorbite

IDENTIFICAREA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Instrumentul de monitorizare a protecției drepturilor omului al ONU include Setul scurt privind funcționarea al Grupului de la Washington, care obține informații privind dificultățile pe care o persoană le poate avea în desfășurarea activităților funcționale de bază. Instrumentul constă într-o întrebare pentru fiecare domeniu funcțional: deficiențe de vedere, auz, mobilitate, cogniție, autoîngrijire și comunicare (expresivă și receptivă). Analiza aplică criteriul conform căruia se consideră că o persoană suferă de o dizabilitate dacă răspunde că are „multe dificultăți" sau „nu poate face nimic" în oricare dintre domeniile funcționale.

74 de persoane, sau 15 % din totalul refugiaților intervievați, au raportat multe dificultăți sau imposibilitatea de a efectua acțiuni în cadrul unuia (70 de persoane) sau mai multor (4 persoane) domenii funcționale.

Dintre refugiații intervievați, 16% dintre femei și 11% dintre bărbați au fost identificați ca persoane cu dizabilități. Respondenții mai în vârstă (60+) s-au confruntat cu provocări mai mari în comparație cu grupurile de vârstă mai tinere, dificultățile de vedere și de mobilitate fiind cele mai frecvente probleme funcționale. Refugiații care locuiesc pe ambele maluri ale râului Nistru au raportat același nivel de dificultăți funcționale. Majoritatea respondenților cu dizabilități locuiau în Centre de Cazare pentru Refugiați (RAC). În special, 31 din cei 137 (23%) de rezidenți intervievați din RAC au fost identificați ca persoane cu dizabilități. Doar 19 persoane, sau 26% din persoanele cu dizabilități identificate, au declarat că dețin un certificat de dizabilitate eliberat în Ucraina. În plus, 35 de respondenți dețin acest certificat fără a raporta dificultăți în domeniile funcționale.

Procentul respondenților cu dificultăți pe domenii funcționale*:

51 de persoan (10%) Vizuale	5 de persoan (1%) Auditive	11 de persoan (4%) De mobilitate	24 de persoan (5%) Cognitive**	3 de persoan (0.6 %) De autoîngrijire	7 de persoan (1 %) De comunicare

FĂRĂ DISCABILITATE
CU DISCABILITATE

Distribuția respondenților cu dizabilități pe grupe de vârstă:

64 **Femei** din 391 — 16 %

1 (100%)		90+		
2 (29%)	5 (71%)	80-89	2 (40%)	3 (60%)
28 (61%)	18 (39%)	70-79	2 (13%)	13 (87%)
59 (64%)	23 (36%)	60-69	4 (20%)	16 (80%)
44 (81%)	10 (19%)	50-59	12 (100 %)	
155 (96%)	6 (4%)	30-49	1 (3%)	35 (97%)
39 (97%)	1 (3%)	18-29	1 (8%)	11 (92%)

10 **Bărbați** din 90 — 11

Distribuția respondenților cu dizabilități pe regiuni:

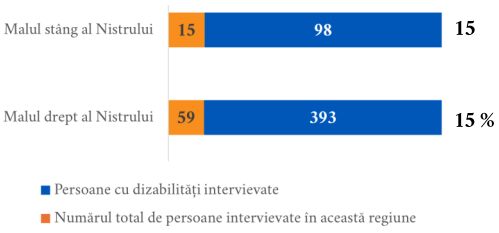

EXPERIENȚĂ DE ANXIETATE ȘI DEPRESIE

Instrumentul de monitorizare a protecției, care încorporează întrebări îmbunătățite din partea Grupului de la Washington referitoare la **domeniul afectiv**, a dezvăluit informații esențiale privind bunăstarea emoțională a respondenților, concentrându-se pe anxietate și depresie.

Numărul total de respondenți care au raportat sentimente de:

anxietate, nervozitate și îngrijorare

depresie

Aceste grupuri marginalizate au raportat niveluri mai ridicate de anxietate și depresie în comparație cu altele:

	anxietate		depresie	
femei	56 %	față de **41%** dintre **bărbații** chestionați	46 %	față de **24%** dintre **bărbații**
persoane cu dizabilități	62 %	față de **51%** dintre **persoanele fără dizabilități** chestionate	50 %	față de **34%** dintre **persoanele fără dizabilități** chestionate
persoane în vârstă	88 %	față de **43%** dintre **persoanele în vârstă [18-59]** chestionați	58 %	față de **31%** dintre **persoanele în vârstă [18-59]** chestionați

Distribuția respondenților care au raportat sentimente în domeniul afectiv în funcție de locul lor de reședință:

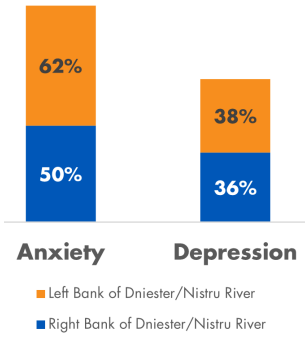

Distribuția respondenților care au raportat sentimente în domeniul afectiv în funcție de tipul lor de cazare:

Găzduiți la rude/prieteni
60% anxietate
41% depresie

Găzduiți gratuit la localnici
78% anxietate
39% depresie

Închiriază locuință pe cont propriu
50% anxietate
31% depresie

Locuiesc în RACs
49% anxietate
43% depresie

*4 respondenți au raportat dificultăți în mai multe domenii funcționale
**Setul de întrebări al Grupului de la Washington analizează domeniul cognitiv, care include doar memoria și concentrarea

ACCESUL LA SERVICII MEDICALE

32 % (158 de persoane) dintre refugiații din Ucraina intervievați au **declarat că suferă de afecțiuni medicale grave.**

Distribuția respondenților cu boli grave în rândul grupurilor marginalizate:

32% din totalul **femeilor și bărbaților** intervievați

53% din totalul **persoanelor cu dizabilități** intervievate

60% din totalul **persoanelor în vârstă** intervievate

17% din totalul persoanelor intervievate s-au declarat de **etnie romă**

31% din numărul total de respondenți care locuiesc pe **malul drept al Nistrului**

36% din numărul total de respondenți care locuiesc pe **malul stâng al Nistrului**

12% dintre respondenți (57 de persoane) au declarat că se confruntă cu provocări semnificative în accesarea serviciilor medicale publice în Moldova, accesibilitatea fiind cea mai importantă problemă. Dintre refugiații din Ucraina intervievați, 1 din 8 femei, 1 din 13 bărbați, 1 din 8 persoane cu dizabilități, 1 din 8 persoane în vârstă, 1 din 4 membri ai comunității rome, 1 din 4 persoane cu afecțiuni medicale grave, 1 din 8 locuitori ai malului drept și 1 din 11 locuitori ai malului stâng au raportat dificultăți în accesarea asistenței medicale. **Datele evidențiază faptul că persoanele de etnie romă s-au confruntat cu cele mai mari dificultăți, în principal din cauza discriminării bazate pe originea lor etnică.**

Distribuția respondenților care au raportat dificultăți în accesarea serviciilor medicale, în funcție de tipurile de asistență:

Urgență 21 %

Primar 77 %

Secundar 54 %

Datele evidențiază disparități semnificative în ceea ce privește accesul la serviciile medicale între malurile stâng și drept, malul drept raportând dificultăți mai mari pentru toate categoriile. Asistența medicală primară pe malul drept este deosebit de tensionată, 15 respondenți confruntându-se cu așteptări lungi și 12 respondenți confruntându-se cu refuzuri de servicii. **Barierele de accesibilitate, cum ar fi taxele și limba, afectează, de asemenea, în mod disproporționat malul drept, în special în ceea ce privește asistența secundară.** Deși problemele legate de calitate sunt minime, **indisponibilitatea serviciilor medicale de urgență și de îngrijire primară rămâne o preocupare majoră.** Abordarea acestor deficiențe, în special pe malul drept, este esențială pentru îmbunătățirea accesului echitabil la asistență medicală. Categorie

Distribuția respondenților care au raportat dificultăți* în accesarea serviciilor medicale, în funcție de tipurile de probleme:

Categorie		Problemă	Urgență		Primar		Secundar	
			malul stâng al Nistrului	malul drept al Nistrului	malul stâng al Nistrului	malul drept al Nistrului	malul stâng al Nistrului	malul drept aal Nistrului
Disponibilitate		Indisponibilitatea instituțiilor și/sau serviciilor medicale	-	5 respondenți	-	14 respondenți	1 respondent	10 respondenți
Accesibilitate		Refuzuri de a oferi servicii din partea unităților medicale sau a furnizorilor de servicii	-	5 respondenți	2 respondenți	12 respondenți	1 respondent	5 respondenți
		Taxe asociate cu îngrijirea medicală, medicamentele sau transportul	-	2 respondenți	3 respondenți	9 respondenți	3 респондента	10 respondenți
		Bariere lingvistice	-	-	-	3 respondenți	-	1 respondent
		Timp de așteptare îndelungat pentru programările medicale	-	2 respondenți	1 respondent	15 respondenți	1 respondent	10 respondenți
Calitate		Calitate scăzută a serviciilor medicale	-	-	1 respondent	1 respondent	-	1 respondent

Înregistrat la un medic de familie în Moldova:

74 % din respondenți au declarat că s-au înregistrat la un **medic de familie în Moldova**

73% din totalul **persoanelor cu dizabilități** intervievate

78% din totalul **persoanelor în vârstă** intervievate

77% din totalul persoanelor intervievate **s-au declarat de etnie romă**

76% din numărul total de respondenți care locuiesc pe **malul drept al Nistrului**

68% din numărul total de respondenți care locuiesc pe **malul stâng al Nistrului**

*Această întrebare permite un răspuns cu opțiuni multiple.

ACCESUL LA LOCURI DE MUNCĂ

15% (76 din 485*) dintre refugiații din Ucraina intervievați sunt în prezent angajați în Moldova, dintre care 4% (21) au un loc de muncă formal și 11% (55) au un loc de muncă informal. Ratele de ocupare a forței de muncă sunt similare pe ambele maluri ale râului Nistru, respectiv **pe malul drept fiind angajați 15% dintre respondenți și pe malul stâng 17%**. Dintre respondenți, 16 % dintre femei și 15 % dintre bărbați sunt angajați în prezent, ceea ce indică o rată de ocupare similară între sexe. Refugiații sunt angajați în principal în sectoare precum servicii de curățenie, vânzări, domeniul frumuseții, educație și lucrări sezoniere. Rata de ocupare a forței de muncă în rândul persoanelor de etnie romă este extrem de scăzută, doar 5 din cele 30 de persoane intervievate declarând că au un loc de muncă.

Distribuția locurilor de muncă în rândul grupurilor marginalizate care lucrează în prezent în Moldova (atât formal, cât și informal):

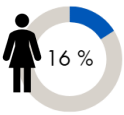

din totalul **femeilor** intervievați

din totalul **persoanelor cu dizabilități** intervievate

din totalul **persoanelor în vârstă** intervievate

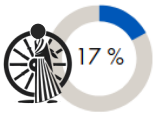

din totalul persoanelor intervievate s-au declarat de **etnie romă**

Distribuția respondenților care lucrează în prezent în Moldova (atât formal, cât și informal) în funcție de tipul lor de cazare:

13 %

Găzduiți la rude/prieteni

22 %

Găzduiți gratuit la localnici

22 %

Închiriază locuință pe cont propriu

9 %

Locuiesc în RACs

Din cei **415 respondenți șomeri din Moldova (85%), 302 (72%) nu intenționează să lucreze, 97 (23%) sunt în căutarea activă a unui loc de muncă, iar 47 (5%) lucrează online pentru altă țară.**

Motivele șomajului în rândul respondenților variază semnificativ, în special în rândul celor care nu intenționează să caute un loc de muncă. Principalele categorii includ:

⇒ **Responsabilități de îngrijire a copiilor:** 41 de respondenți (10%) au indicat că nu pot căuta un loc de muncă din cauza responsabilităților legate de îngrijirea copiilor, toți fiind femei. Multe dintre acestea au evidențiat faptul că programele de lucru fixe îngreunează găsirea unui echilibru între ocuparea unui loc de muncă și îndatoririle familiale. Acest lucru subliniază importanța unor soluții accesibile și flexibile de îngrijire a copiilor pentru a sprijini părinții, în special mamele, să intre și să rămână în câmpul muncii.

⇒ **Dificultăți de sănătate:** 16 respondenți (4%) au raportat că starea lor de sănătate îi împiedică să lucreze, majoritatea (88%) având peste 50 de ani. Problemele fizice și medicale au fost principalele obstacole menționate.

⇒ **Intenții de ședere temporară:** 11 respondenți (3%) au declarat că nu sunt în căutarea unui loc de muncă deoarece intenționează să rămână în Moldova doar temporar. Majoritatea acestor persoane (73%) erau adulți cu vârste cuprinse între 18 și 45 de ani. Acest lucru sugerează că lipsa unor planuri de ședere pe termen lung poate descuraja persoanele să caute în mod activ oportunități de muncă.

⇒ **Bariere lingvistice:** 11 respondenți (3%) au menționat lipsa cunoștințelor de limba română drept principalul obstacol în calea găsirii unui loc de muncă. Acest lucru subliniază necesitatea unor programe de formare lingvistică extinse și accesibile pentru a ajuta refugiații să se integreze și pentru a le crește șansele de a obține un loc de muncă.

⇒ **Învățământ superior:** 7 respondenți au menționat că sunt în prezent înscriși la universități sau colegii din Moldova. Acest lucru indică faptul că unele persoane acordă prioritate educației pentru a-și dezvolta competențele și calificările în vederea unor oportunități mai bune de angajare în viitor.

ACCESUL LA EDUCAȚIE

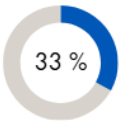

din totalul refugiaților intervievați au copii/nepoți de la **copii/nepoți de la frați/surori de vârstă școlară**

Fiecare 3 din 5 copii (61%) dintre respondenți sunt înscriși în prezent în școlile locale din Moldova.

dintre respondenți au menționat o **preferință pentru învățarea online sau de la distanță**, utilizând programa școlară ucraineană, în locul înscrierii în școlile locale

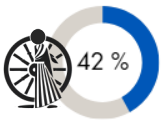

din totalul intervievaților **s-au declarat persoane de etnie romă care și-au înscris copiii în școlile locale**

Limba de predare la școală, astfel cum a fost raportată de respondenți:

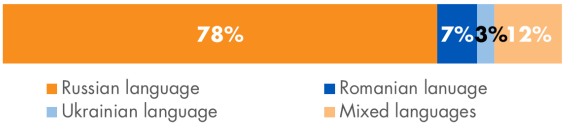

61% respondenții de pe **malul drept** și-au **înscris copiii la școala locală**

67% respondenții de pe **malul stâng** și-au **înscris copiii la școala locală**

STATUT JURIDIC

95% dintre respondenți (468 din 491, inclusiv 373 de femei și 95 de bărbați) au solicitat protecție temporară în Moldova, cu aceeași rată pe ambele maluri ale râului Nistru. Dintre aceștia, **99 % (463 de persoane) au primit documentul de identitate pentru protecție temporară**, în timp ce 4 respondenți așteaptă programări după completarea înregistrării online, iar 1 persoană a primit o respingere. 5 % (23 de respondenți) nu au solicitat protecție temporară. Dintre aceștia, 4 au primit un statut juridic alternativ, în timp ce 19 nu au furnizat detalii cu privire la statutul lor; 5 dintre aceștia erau conștienți de permisiunea de ședere de 90 de zile și de riscul de amenzi pentru depășirea termenului de ședere. Majoritatea deținătorilor de protecție temporară nu au raportat probleme în ceea ce privește accesul la drepturile lor, deși 16 respondenți s-au confruntat cu dificultăți în ceea ce privește accesul la asistență medicală, iar 1 în ceea ce privește accesul la asistență socială. Cinci respondenți au raportat probleme legate de primirea asistenței financiare, asociind această problemă cu dificultățile legate de accesul la drepturile lor și de statutul de protecție temporară.

Distribuția statutului de protecție temporară în rândul grupurilor marginalizate care locuiesc în prezent în Moldova:

din totalul **femeilor** intervievați

din totalul **persoanelor cu dizabilități** intervievate

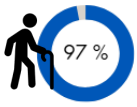

din totalul **persoanelor în vârstă** intervievate

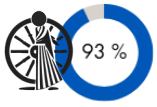

din totalul persoanelor intervievate s-au declarat de **etnie romă**

NEVOI URGENTE

97% dintre respondenți au raportat diverse nevoi urgente. Datele indică o creștere a numărului total de respondenți care au exprimat nevoi urgente în comparație cu prima jumătate a anului 2024.

Grupuri de respondenți clasificate în funcție de tipul lor de reședință sau de apartenența la un grup marginalizat:	Ajutor financiar	Produse alimentare	Asistență medicală	Medicamente	Produse de igienă	Îmbrăcăminte	Pregătire pentru iarnă	Materiale școlare
Malul drept	68%	35%	39%	32%	21%	22%	8%	7%
Malul stâng	67%	41%	53%	39%	22%	21%	16%	7%
Femei	69%	37%	41%	34%	21%	22%	9%	7%
Persoane cu dizabilități	72%	19%	68%	55%	12%	9%	7%	3%
Persoane în vârstă	72%	30%	61%	43%	14%	15%	6%	3%
Romii etnici	87%	50%	40%	40%	43%	47%	23%	23%

Datele evidențiază disparități specifice în ceea ce privește nevoile urgente în cadrul diferitelor grupuri. În timp ce **asistența financiară este în mod universal principala prioritate**, alte nevoi variază în funcție de grup:

⇒ **Persoanele de etnie romă autodeclarate** raportează în mod constant cele mai ridicate niveluri de nevoi în aproape toate categoriile, reflectând vulnerabilitățile sistemice.

⇒ **Persoanele cu dizabilități și persoanele în vârstă** au **nevoi** disproporționat de **mari de medicamente** și îngrijire medicală, probabil din cauza problemelor legate de sănătate.

⇒ Există disparități geografice, **cu nevoi mai mari de medicamente și îngrijire medicală pe malul stâng**, în timp ce malul drept raportează nevoi generale ușor mai scăzute.

Aceste constatări evidențiază necesitatea unor intervenții specifice pentru a aborda disparitățile geografice și de grup, acordând prioritate ajutorului financiar, asistenței medicale și produselor de primă necesitate, precum alimente, îmbrăcăminte și articole de igienă.

Principalele nevoi de informare identificate de respondenți:

99 respondenți întrebați despre **Ajutor financiar**

45 respondenți întrebați despre **Acces la asistență medicală**

37 respondenți întrebați despre **Oportunități de angajare**

23 respondenți întrebați despre **Oportunități de angajare**

COMUNITĂȚI GAZDĂ

Oficiul ONU pentru Drepturile Omului **a realizat interviuri cu 105 membri ai comunității gazdă din Moldova**, inclusiv 69 de femei și 37 de bărbați. Acest grup divers a cuprins atât cetățeni moldoveni care găzduiesc refugiați, cât și pe cei care nu îi găzduiesc, acoperind mai multe regiuni din Moldova. După cum se arată pe harta de mai jos, 25% dintre respondenți locuiesc pe malul stâng al râului Nistru. Analiza a evaluat influența refugiaților din Ucraina asupra diferitelor aspecte ale vieții comunitare, inclusiv educația, ocuparea forței de muncă, asistența medicală și coeziunea socială.

Experiență de găzduire locală:

21 % dintre localnicii intervievați (22 de persoane) aveau experiență în găzduirea refugiaților din Ucraina. Dintre aceste 22 de persoane, 13 și-au găzduit rudele fără a le percepe vreo taxă, 7 au găzduit persoane care nu erau rude gratuit, iar 2 au găzduit rude în schimbul unei taxe de închiriere. 5 din 22 (23 %) au primit diverse forme de asistență din partea organizațiilor umanitare sau guvernamentale pentru găzduirea refugiaților. Această asistență a inclus ajutor umanitar și compensații pentru gaz.

Diversitatea modalităților de primire a refugiaților între cele două maluri ale râului Nistru:

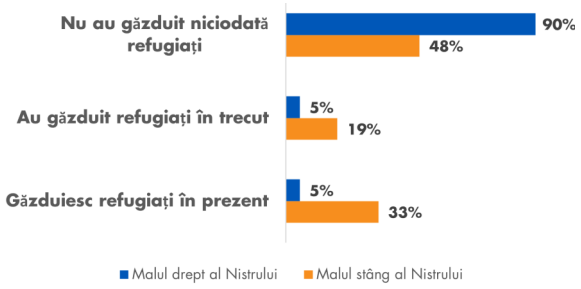

Distribuția respondenților pe regiuni:

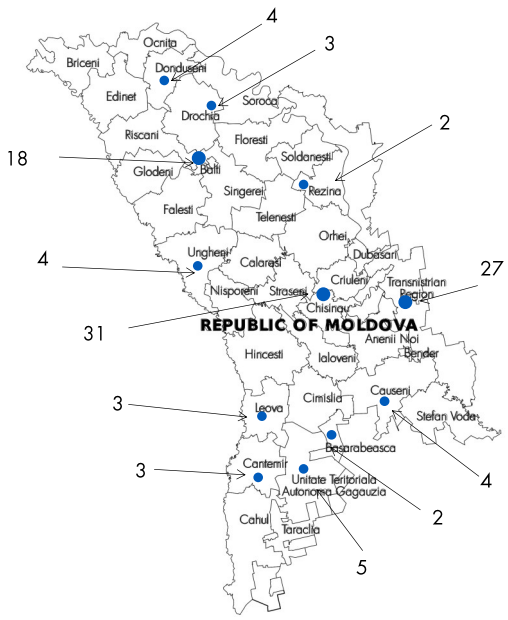

ÎNGRIJIREA SĂNĂTĂȚII

Majoritatea respondenților din comunitatea gazdă (59) nu au raportat **nicio schimbare percepută** în serviciile de asistență medicală ca urmare a afluxului de refugiați. Cu toate acestea, un segment mai mic a menționat provocări precum **timpi de așteptare mai lungi și lipsa specialiștilor**. Unii respondenți au menționat că refugiații apelează la **servicii medicale private sau călătoresc de pe malul stâng pe malul drept pentru asistență medicală.** În plus, unii respondenți au recunoscut îmbunătățiri datorate sprijinului internațional, cum ar fi echipamente mai bune, de care beneficiază atât localnicii, cât și refugiații. Aceste constatări evidențiază faptul că, deși majoritatea respondenților nu au observat schimbări semnificative, preocupările cu privire la stresul din domeniul asistenței medicale, disparitățile geografice și percepția accesului inegal persistă în rândul unei minorități.

OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

Majoritatea respondenților (81) nu au raportat **schimbări notabile pe piața muncii**, în timp ce 21 de respondenți au exprimat incertitudine, declarând că „nu știu" dacă au avut loc schimbări. Doar 4 respondenți au observat îmbunătățiri, subliniind contribuțiile pozitive ale refugiaților, cum ar fi deschiderea de **mici întreprinderi** (de exemplu, saloane de înfrumusețare) și furnizarea de forță de muncă calificată (cum ar fi croitorie și lucrări manuale). În plus, refugiații au fost descriși ca fiind **creativi și activi în inițierea de afaceri.** Deși majoritatea respondenților nu au perceput schimbări semnificative, aceste constatări sugerează evoluții pozitive la scară mică pe piața locală a muncii.

EDUCAȚIE

Majoritatea respondenților (36) nu au raportat **nicio schimbare notabilă în sistemul de învățământ după sosirea copiilor refugiați**. În plus, 21 de respondenți și-au exprimat incertitudinea. Un număr mic de respondenți au menționat prezența copiilor refugiați în școli, dar au subliniat că aceasta **nu a afectat situația.** De exemplu, unii au menționat că **copiii refugiați frecventează clase separate de ucraineană,** în timp ce alții au exprimat înțelegere și sprijin pentru refugiați, recunoscând greutățile care i-au adus în comunitate. Datele indică faptul că afluxul de copii refugiați a avut un impact minim perceput asupra sistemului educațional din cadrul comunităților gazdă.

COEZIUNEA SOCIALĂ: COMUNITĂȚILE GAZDĂ ȘI REFUGIAȚII

Monitorizarea Oficiului ONU pentru Drepturile Omului include o componentă menită să evalueze nivelul de coeziune socială între refugiații din Ucraina și populația locală prin intermediul percepțiilor pe care ambele grupuri le au asupra interacțiunilor și relațiilor lor. Datele au confirmat că activitățile organizate de actorii umanitari și de dezvoltare din Moldova pentru a promova integrarea refugiaților în comunitățile gazdă continuă să fie relevante pentru promovarea coeziunii sociale între cele două grupuri.

Percepția respondenților cu privire la calitatea relațiilor dintre refugiații din Ucraina și comunitățile locale de pe ambele maluri ale râului Nistru:

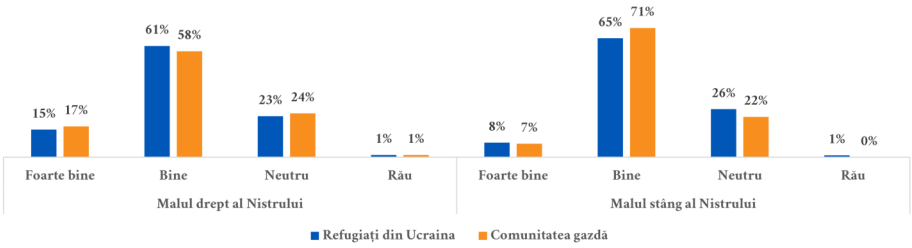

	Malul drept al râului Nistru	Malul stâng al râului Nistru
Experiență pozitivă:	⇒ Refugiații au raportat în proporție covârșitoare **experiențe pozitive** cu comunitățile gazdă, descriind localnicii ca fiind **empatici, primitori** și susținători. Mulți refugiați au apreciat **coexistența pașnică** a acestora, în special în zonele rurale, și observă că tensiunile apar adesea atunci când se evită politica. ⇒ Majoritatea respondenților gazdă au exprimat o **atitudine de susținere**, menționând responsabilitatea morală de a-i ajuta pe cei aflați în nevoie.	⇒ În general, refugiații au raportat **interacțiuni pozitive cu comunitățile gazdă**. Mulți au descris localnicii ca fiind persoane care acceptă și ajută, fără tensiuni semnificative. Cu toate acestea, unii refugiați au subliniat că **evitarea discuțiilor politice contribuie la menținerea unor relații pașnice**. ⇒ Majoritatea gazdelor au exprimat o **atitudine pozitivă**, subliniind compasiunea și sprijinul pentru refugiați. Gazdele au remarcat **coexistența pașnică, nefiind raportate conflicte majore**.
Probleme specifice:	Refugiații și comunitățile gazdă au evidențiat provocări similare: ⇒ **Percepția ajutorului**: Localnicii și-au exprimat frustrarea cu privire la faptul că refugiații primesc sprijin, în timp ce mulți moldoveni se confruntă, de asemenea, cu nevoi semnificative și se simt ignorați. ⇒ **Bariere lingvistice**: Problemele de comunicare, în special pentru refugiații mai în vârstă, au împiedicat integrarea și relațiile. ⇒ **Tensiuni comportamentale**: Au apărut neînțelegeri, deoarece unele gazde au perceput refugiații ca fiind îndreptățiți sau nerespectând normele locale și culturale.	Atât refugiații, cât și comunitățile gazdă au evidențiat provocări comune care afectează coeziunea socială: ⇒ **Tensiuni politice**: Refugiații au observat că opiniile politice și expunerea la mass-media rusească modelează atitudinile locale, creând uneori diviziuni. ⇒ **Percepția ajutorului și inegalitatea**: Refugiații au raportat că sunt conștienți de frustrările locale cu privire la prioritizarea nevoilor lor, ceea ce a provocat unele tensiuni în rândul comunităților gazdă. ⇒ **Oboseala de acceptare**: Refugiații au simțit că localnicii încep să se simtă obosiți de prezența lor, iar gazdele au menționat o schimbare de atitudine, deoarece refugiații nu mai sunt văzuți ca „oaspeți" temporari.
Provocări:	Atât refugiații, cât și comunitățile gazdă se confruntă cu provocări comune care afectează coeziunea socială. ⇒ **Presiunea asupra resurselor**, inclusiv creșterea chiriilor, serviciile tensionate și resursele limitate, creează frustrare pentru ambele grupuri. ⇒ **Refugiații au raportat ocazional ostilitate și resentimente**, în special în zonele urbane, cu incidente izolate de grosolănie sau agresiune verbală, cum ar fi faptul că li s-a spus să „se întoarcă în Ucraina". ⇒ În mod similar, unele **gazde și-au exprimat oboseala și frustrarea**, simțindu-se împovărate de presiunea economică generată de găzduirea refugiaților.	⇒ **Presiunea asupra resurselor**: Afluxul de refugiați a exercitat presiuni asupra locuințelor, serviciilor publice și oportunităților economice, provocând frustrare în rândul gazdelor, în timp ce refugiații se străduiau să aibă acces la locuințe și locuri de muncă stabile. ⇒ **Bariere în calea integrării**: Sprijinul lingvistic și oportunitățile de angajare limitate au împiedicat integrarea refugiaților. Gazdele au remarcat aceste lacune, dar și-au exprimat, de asemenea, îngrijorarea cu privire la etica muncii și dependența de ajutor. ⇒ **Diviziunile politice și culturale**: Diferențele în ceea ce privește narațiunile politice au alimentat neînțelegerile, în timp ce diferențele culturale minore în ceea ce privește comportamentul și normele sociale au cauzat disconfort ocazional.

Măsuri sugerate pentru integrarea refugiaților din Ucraina pe baza feedback-ului respondenților:

⇒ Oferirea unui **acces extins la cursuri de limbi străine** pentru a facilita comunicarea și integrarea.
⇒ Introducerea de **programe de plasare în câmpul muncii și de formare profesională** pentru a-i ajuta pe refugiați să găsească un loc de muncă stabil.
⇒ Asigurarea unui **acces mai bun la opțiuni de locuințe la prețuri accesibile** și asistență pentru închiriere pentru grupurile marginalizate.
⇒ **Continuarea programelor de asistență financiară cu criterii clare de eligibilitate** pentru a face față presiunilor economice.
⇒ **Organizarea de evenimente și activități de schimb cultural** pentru a promova înțelegerea și relațiile pozitive între refugiați și gazde

DISCRIMINARE / ATITUDINE NEGATIVĂ BAZATE PE CRITERII DE PROTECȚIE

STATUTUL DE REFUGIAT / LIMBA / ETNIA / CETĂȚENIA / DIZABILITATEA

Discriminarea *reprezintă orice deosebire, excludere, restricție sau preferință sau alt tratament diferențiat care se bazează direct sau indirect pe motivele interzise de discriminare și care are intenția sau efectul de a anula sau de a afecta recunoașterea, beneficiul sau exercitarea drepturilor omului în condiții de egalitate.*

Datele arată că 87% dintre respondenți nu au raportat nicio discriminare sau atitudine negativă din partea populației locale din Moldova, reflectând o primire socială generală pozitivă. Cu toate acestea, **13% dintre respondenți (64 de persoane) au raportat atitudini negative bazate pe diferite motive protejate.**

S-a raportat despre atitudini negative și discriminare față de grupurile marginalizate:

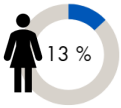

din totalul **femeilor** intervievați

din totalul **persoanelor cu dizabilități** intervievate

din totalul **persoanelor în vârstă** intervievate

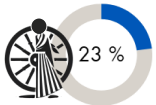

din totalul persoanelor intervievate s-au declarat de **etnie romă**

Discriminare bazată pe statutul de refugiat:

⇒ **Discriminare privind locuințele:**
Refugiații au declarat că li s-a refuzat cazarea sau că s-au confruntat cu costuri de închiriere mai mari.

⇒ **Resentimente economice:**
Frustrările locale legate de presiunile economice au cauzat ostilitate față de refugiați.

⇒ **Tensiuni sociale:**
Refugiații au fost supuși la insulte și confruntări în spațiile publice.

„Proprietarii au refuzat să ne închirieze apartamente pentru că suntem refugiați."
- bărbat, 40 de ani, Chișinău

„La început, proprietarii au majorat prețurile special pentru ucraineni."
- femeie, 39 de ani, UTA Găgăuzia

„Localnicii ne-au acuzat că ridicăm prețurile la chirie și le luăm resursele."
- femeie, 65 de ani, Bălți

„Un moldovean beat din autobuz a spus că ar trebui să fiu în Ucraina și să lupt, dar eu sunt pensionar."
- bărbat, 69 de ani, Ștefan Vodă

„La spital, personalul a refuzat să vorbească limba rusă și mi-a spus să învăț limba română."
- femeie, 34 de ani, Chișinău

„Personalul de la înregistrarea ***medicului de familie m-a ignorat pentru că vorbeam limba rusă."***
- femeie, 60 de ani, Nisporeni

„Șoferul autobuzului mi-a spus: „Eu vorbesc doar moldovenește."
- bărbat, 52 de ani, Hâncești

„La piață, localnicii refuzau să vorbească cu noi dacă vorbeam în limba rusă."
- femeie, 27 de ani, Chișinău

„Am fost să primesc îngrijiri medicale în Rezina, iar asistentul medical mi-a spus să mă duc la muncă pentru că sunt refugiată. Mi-a vorbit în limba română și mi-a spus că ar trebui să învăț limba în doi ani."
- femeie, 52 de ani, Rezina

Discriminare bazată pe limbă:

⇒ **Refuz de prestare a serviciului:**
Barierele lingvistice, în special pentru refugiații vorbitori de limbă rusă, au dus la refuzul serviciilor sau la un tratament nepoliticos.

⇒ **Interacțiuni publice:**
Refugiații s-au confruntat cu ostilitate atunci când au comunicat în limba rusă.

⇒ **Așteptări culturale:**
Presiunea de a învăța limba română a fost o problemă recurentă, în special pentru refugiații mai în vârstă.

Discriminare bazată pe origine etnică

⇒ **Discriminare specifică persoanelor de etnie romă:**
Respondenții de etnie romă s-au confruntat cu excluderea sistemică, în special în ceea ce privește locuințele și serviciile.

⇒ **Discriminare în domeniul asistenței medicale:**
Persoanele de etnie romă au raportat că li s-au refuzat serviciile medicale sau au fost tratate cu dispreț.

⇒ **Excluziune socială și intimidare:**
Copiii de etnie romă s-au confruntat cu bullying în școli, în timp ce adulții au raportat un comportament ostil.

„În Glodeni, am fost expulzați din Centrul de Cazare pentru Refugiați. Au spus că se închide, dar mai târziu am aflat că nu era adevărat - pur și simplu nu voiau să existe romi acolo."
- femeie, 36 de ani, Bălți

„La spitalul din Ceadîr-Lunga, mi s-au refuzat serviciile pentru că sunt de etnie romă și purtam o fustă lungă."
- femeie, 20 de ani, Taraclia

„La Centrul de Cazare pentru Refugiați, am fost tratați prost. Acum închiriem un apartament, dar proprietara verifică constant dacă totul este încă la locul lui, cred că pentru că suntem de etnie romă."
- femeie, 36 de ani, Chișinău

„Copiii locali îi numesc pe copiii mei „țigani", iar profesorii îi ignoră."
- femeie, 62 de ani, UTA Găgăuzia

DISCRIMINARE / ATITUDINE NEGATIVĂ BAZATE PE CRITERII DE PROTECȚIE

STATUTUL DE REFUGIAT / LIMBA / ETNIA / CETĂȚENIA / DIZABILITATEA

Discriminare bazată pe **cetățenie**:

⇒ **Bariere în calea ocupării forței de muncă:**
Refugiații fără cetățenie moldovenească au avut dificultăți în găsirea unui loc de muncă.

⇒ **Accesul la servicii:**
Refugiații au fost excluși de la servicii din cauza statutului lor de non-cetățeni.

„În timp ce căutam un loc de muncă, mi s-a spus că nu pot lucra fără cetățenie moldovenească."
- femeie, 53 de ani, Chișinău

„Deși sunt un constructor calificat, mi s-a refuzat locul de muncă pentru că sunt refugiat."
- bărbat, 40 de ani, Chișinău

„Localnicii ne-au spus că este timpul să părăsim Moldova."
- femeie, 62 de ani, Dondușeni

„Medicii îmi ignoră durerea și cred că ar trebui să lucrez în pofida dizabilității mele."
-bărbat, 58 de ani, Chișinău

„Șchiopătez vizibil, dar sunt acuzată că sunt leneșă și că nu lucrez."
- femeie, 65 de ani, Chișinău

„Fiul meu are o dizabilitate, dar nu i s-a oferit un plan individual în școală, precum și pentru localnici."
- femeie, 35 de ani, UTA Găgăuzia

Discriminare pe motiv de dizabilitate:

⇒ **Lipsa de sprijin individual:**
Respondenții cu dizabilități s-au confruntat cu bariere în accesarea serviciilor personalizate sau educaționale.

⇒ **Servicii medicale:**
Refugiații cu probleme de sănătate s-au confruntat cu atitudini disprețuitoare și cu refuzul de a beneficia de servicii.

Tiparele de discriminare evidențiază lacune **structurale în eforturile de integrare și dezvăluie prejudecăți persistente care împiedică coeziunea socială.** Abordarea acestor probleme necesită politici specifice axate pe sprijinul lingvistic, furnizarea de servicii incluzive și combaterea discriminării pe bază de origine etnică, asigurând în același timp asistență adaptată pentru refugiații cu dizabilități.

Pentru a combate discriminarea și a promova incluziunea în rândul refugiaților din Ucraina și al comunităților gazdă, OFICIUL ONU PENTRU DREPTURILE OMULUI RECOMANDĂ:

⇒ **Consolidarea integrării lingvistice**
Extinderea cursurilor gratuite de limba română pentru toți refugiații, inclusiv pentru persoanele în vârstă și copii.

⇒ **Eliminarea discriminării privind locuințele**
Sensibilizarea proprietarilor și monitorizarea practicilor neloiale de închiriere.

⇒ **Asigurarea educației incluzive**
Oferirea de sprijin adaptat pentru copiii cu dizabilități și punerea în aplicare a programelor anti-bullying în școli.

⇒ **Îmbunătățirea accesului la asistență medicală**
Instruirea personalului medical cu privire la sensibilitatea culturală și asigurarea suportului de comunicare pentru refugiați.

⇒ **Promovarea implicării comunității**
Lansarea de campanii pentru combaterea stereotipurilor și evidențierea contribuțiilor refugiaților.

⇒ **Sprijinirea grupurilor marginalizate**
Elaborarea de programe specifice pentru familiile de romi, femei și refugiați cu dizabilități.

⇒ **Consolidarea responsabilității**
Crearea unor canale sigure de raportare și asigurarea faptului că autoritățile abordează discriminarea în mod eficient.

Dacă aveți careva întrebări, vă rugăm să contactați Olha Florynska, ofițer de management al informațiilor, UN Human Rights in Moldova, olha.florynska@un.org

Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului este recunoscător pentru sprijinul în facilitarea interviurilor către OSORC; NRC; NGO 'Zdorovyi Gorod'; International Blue Crescent Relief and Development Foundation (IBC), Moldova For Peace; People in Need (PIN), ADRA; Catalyst.

Opiniile exprimate în acest buletin informativ nu le reflectă neapărat pe cele ale Organizației Națiunilor Unite, ale funcționarilor săi sau ale statelor membre.
Denumirile utilizate și prezentarea materialelor în acest buletin informativ nu implică exprimarea niciunei opinii din partea Secretariatului Organizației Națiunilor Unite cu privire la statutul juridic al vreunei țări, teritoriu, oraș sau zonă sau al autorităților sale sau cu privire la delimitarea frontierelor sau hotarelor sale.

Funded by European Union Humanitarian Aid

Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului aduce recunoștință suportului financiar din partea Departamentului pentru ajutor umanitar al Comisiei Europene pentru elaborarea acestui buletin informativ.